

Erasmus+ v Prahe

Erasmus+ je program EÚ na podporu vzdelávania, odbornej prípravy, mládeže a športu v Európe. Ponúka príležitosti v oblasti mobility a spolupráce v oblasti štúdia, odborného vzdelávania a prípravy.

V školskom roku 2023/2024 v termíne od 17. novembra do 10. decembra 20230sa žiaci a vyučujúci SOŠ v Tisovci zúčastnili trojtýždňového pobytu v Prahe, v hlavnom meste Českej republiky. Žiaci odboru Elektrotechnika, Manažment regionálneho cestovného ruchu a Grafik digitálnych médií počas troch týždňov pracovali v prevádzkach v závislosti od svojho študijného odboru. Teoretické vedomosti sa snažili prepojiť s praxou a načerpať cenné rady priamo od odborníkov z praxe. Práca v hoteloch, na stavbách, v grafickom a nahrávacom štúdiu poskytla žiakom dostatok inšpirácie do ďalšieho štúdia.

Okrem práce spoznávali zákutia Prahy, samostatne večernými prechádzkami, alebo organizovane so sprievodkyňou, ktorá o Prahe porozprávala historky, ktoré bežný človek nepočuje. Exkurzia v meste Harrachov. návšteva sklárne a prechádzka k Mumlavským vodopádom, Divadlo Radka Brzobohatého s hrou Ajťáci, večerný Václavák, nedela v Kutnej Hore, história a súčasnosť v jednom.

Okrem žiakov sa vzdelávacieho pobytu Erasmus+ JOB SHADOWING v Prahe v rámci odboru Elektrotechnika zúčastnili traja pedagógovia našej školy. Počas týždňa navštívili Vyššiu odbornú školu a Strednú priemyselnú školu elektrotechnickú Františka Křížika, Praha 1 - Nové Mesto, Akadémiu remesiel Praha – Strednú školu technickú a Národné technické múzeum, prezreli si areál závodu Škoda Auto Mladá Boleslav, výrobný závod a Múzeum Škoda Auto. Erasmus+ v predvianočnej Prahe nesklamal a obohatil všetkých, ktorí sa ho zúčastnili.

Zároveň sme po prvý krát realizovali dlhodobú mobilitu Erasmus+. Zúčastnila sa jej naša absolventka Henrieta Hrončeková. Stážovala vo firme Mowshe s.r.o. Praha a jej mobilita trvala takmer pol roka.

Program Erasmus+ je financovaný Európskou úniou.

SOŠ Tisovec

Útržky z kroniky

S vyhlásením MOBILIZÁCIE dňa 26. júla 1914 začal sa i teror. Po uliciach Tisovca inžinier Petriskó vodil mládež zo železiarne s vyzývavým prevolávaním: „Éjlen a háború! Veszen a Serbia!“ („Nech žije vojna ! Nech zhynie Srbsko!“)

Na našich občanov prišly nové útlisky: Do Tisovca po domoch ubytovali niekoľko sto maďarských koniarov s koňmi a vozmi. Títo narobili mnoho škody našim gazdom. Na úrode obilia sedel notár - žid a pri mlátení i vo mlyne bral všetko pre vlast'. Železnica chodila neriadne, pošta cenzurovala každú zásielku. Petrolej, olej, ľan, konope - zabraté. Kto niečo speňažil musel kúpiť „hadikolcsony" - vojennú pôžičku. - Obťažná služba nočných stráží, zákaz pobytu na ulici po 9. hodine večer, rekvizíci kovových predmetov kuchynských, zvonov, s ktorými sa veriaci s plačom lúčili, organových píšťal , strechových žľabov i gumových obručí k motocyklu - Habanie šrotovníkov, poľovníckych zbraní - a zo všetkého najtrápnejšie bolo vyzvedanie úradov u tých rodičov, ktorí mali synov v Légiiách. Ich majetok mal prepadnúť úradnej konfiškácii.

Helena Pašiaková

Futbalová prípravka U9 MŠK Tisovec zavítala v sobotu do FK Inter Bratislava.

Táto myšlienka sa zrodila počas dní mesta Tisovec 2024 keď nás rodák Radovan Štulajter bol so svojou rodinkou na návšteve v Tisovci. Radko ako náš odchovanec stále,keď príde do Tisovca tak zavíta na náš futbalový štadión. Tam sa vždy stretne so svojim bývalým spoluhráčom a teraz už trénerom našich detičiek Palo Balint . Radkovi sa páčilo koľko máme maličkých detičiek. A zrazu prišla myšlienka,že ako by nám mohol pomôcť. Netrvalo to dlho a mali sme telefonát od Radka,že oslovil rodičov detičiek z FK Inter Bratislava či by boli ochotní sa finančne vyskladať pre naše detičky na nové dresy. Milo ma prekvapilo keď mi Radko v polke júla zavolať,že rodičia detičiek z FK Inter Bratislava už prispievajú. V mesiaci august som mal telefonát od Radka,že nové dresy pre naše detičky budú značky Adidas. Všetko sme dohodli slovo dalo slovo a spoločne sme zhľadali termín, kedy budeme môcť vycestovať do Bratislavy,aby nám mohli rodičia odovzdať tieto dresy. Deň "D" nastal v sobotu 21.9.2024. Všetkému predchádzala tvrdá a zodpovedná príprava s ,ktorou mi veľmi pomohla futbalová mamička Vladka Drobec Bálintová . Detičky sa už týždeň tešili na tento deň a stále hovorili o tom,že budú hrať proti detičkám,ktoré hrávajú za Inter Bratislava. Z Tisovca sme v sobotu ráno odišli o 8:00 troma dodávkami. S maličkými prestávkami sa do Bratislavy dorazili o 12:20 tam nás už v priestoroch futbalového štadióna čakali detičky aj rodičia. Len čo sme vystúpili z dodávok tak naše detičky sa zvitli a hneď skamarátili z ich detičkami. O 13:00 to prišlo veľké prekvapenie pre naše detičky. Od rodičov detí si prevzali kompletnú sadu 20 nových dresov Adidas. No to nebolo všetko pre skvalitnenie našich tréningov sme dostali 20 kusov čisto nových futbalových lôpt. Další šok prišiel na záver a to sme vôbec nečakali všetky detičky dostali ešte čisto nové kopačky. Samozrejme po týchto prekvapeniach sme si o 13:30 zahrali priateľské futbalové stretnutia. Hrali sme 3 stretnutia každé stretnutie sa hralo 20 minút. Prvé stretnutie sme prehrali 4:1

Druhé stretnutie sme vyhrali 0:2 Tretie stretnutie sme prehrali 2:1. Po týchto stretnutiach sa naše detičky rýchle prezliekli a dali si obed. Lebo už o 15:30 sme boli všetci pozvaní na futbalový zápas dospelých FK INTER Bratislava vs FK Rača, ktorý sa hral na futbalovom štadióne na Pasienkoch. Pre naše deti to bol veľký zážitok. Po futbalovom stretnutí sa rozbehli na ihrisko zbierať podpisy od hráčov. Najviac podpisov rozdal hráč Interu Juraj Piroška. Ani sme sa nenazdali a prišiel čas odchodu. Po dlhom lúčení sme sa o 18:30 vybrali na cestu do Tisovca. Cesta bola pokojná a domov sme dorazili o 22:30. V mene vedenia MŠK Tisovec ešte raz ďakujeme všetkým rodičom detičiek U9 z FK Inter Bratislava,ktorí prispeli a vďaka nim sa podarilo skvalitniť futbalové tréningy v našom klube v Tisovci hlavne ďakujem Radkovi Štulajterovi,ktorý bol tvorca tejto myšlienky ešte raz veľké Ďakujeme!!! Samozrejme ďakujeme aj našim rodičom detičiek za podporu a spoluprácu. Ďakujeme aj mestu Tisovec a primátorovi mesta Tisovec Ján Vengrín za podporu a poskytnutie 9 miestnej dodávky. Ďakujeme aj pani riaditeľke EGT za poskytnutie ich dodávky pre naše detičky tu musím poďakovať vodičovi Jan Lesko ,ktorý bez váhania povedal áno idem s Vami. Ďakujem aj našim podnikateľom z Tisovca a to Ľubošovi Manicovi , ktorý bez váhania nabalil na ochutnávku ovčiu bryndzu. Ďakujem aj pánovi Denisovi Komjatymu z Tisovca a to Ľubošovi Manicovi , ktorý dal sponzorsky údené syry. Tiež ďakujeme Katarína Tomlák Šintalová za krásnu syrovú tortu, ktorá sa hneď po príchode do Ba otvorila rodičom detičiek. Na záver ďakujem všetkým trénerom mládeže v Tisovci za kvalitné odvedenú prácu s deťmi. Róbert Hurák Pavol Bálint a Miloslav Šupka ďakujeme!!! PS: pevne verím,že v lete 2025 sa vidíme všetci opäť,ale tento krát u nás v Tisovci. Športu zdar a futbalu zvlášť.

Peter Rukavica manažér MŠK Tisovec.

Tisovský mesačník

10

XXXIV. ROČNÍK

OKTÓBER 2024

číslo 10

cena: zdarma

SOŠ na Erazme+ v Prahe - s.8

Futbalová prípravka v Bratislave - s.8

150 rokov trate Jesenské - Tisovec

Koncert obetiam represálií

Príhovor primátora počas pietnej spomienky pri pamätníku v rámci Clementisových dní

Vážený hostia, milí spoluobčania, stretávame sa dnes pri pamätníku významného rodáka nášho mesta, Dr. Vladimíra Clementisa, aby sme si uctili jeho pamiatku a pripomenuli si jeho nezmazateľný odkaz. Pri príležitosti 122. výročia jeho narodenia a 72. výročia jeho úmrtia stojíme tu s pocitom úcty, vďaka a hlbokého zamyslenia nad jeho životom a dielom. Dr. Vladimír Clementis bol nielen popredným právnikom, diplomatom a politikom, ale aj človekom s odvahou a pevnými zásadami. Jeho láska k pravde, slobode a spravodlivosti sa stala vedúcim motívom jeho verejného pôsobenia. Bol neúnavným bojovníkom za hodnoty, ktoré presahujú čas a priestor, a ktoré nás všetkých dnes spájajú – hodnoty slobody, ľudských práv a demokracie. Jeho život a tragický osud sú pre nás stále živým svedectvom o dobe, kedy sa stálo na križovatkách dejín, kedy odvaha a presvedčenie znamenali nebezpečenstvo a obeť. Aj dnes, keď kladíme tieto vence, si pripomíname, že musíme byť neustále bdeli a pripravení chrániť to, za čo Clementis bojoval a čo pretrvalo v našej spoločnej histórii – slobodný a demokratický národ. Clementisov odkaz nás zaväzuje. Zaväzuje nás k tomu, aby sme v každom okamihu našich životov uctievali pravdu a boli pripravení konať v prospech celku. Aby sme mali odvahu postaviť sa za spravodlivosť, aj keď sa zdá, že jej dosiahnutie je ťažké alebo nepopulárne. Dnes, tu pri tomto pamätníku, sme všetci zaviazaní týmito hodnotám. Naše mesto Tisovec môže byť hrdé, že dalo svetu človeka, ktorý svojím životom a prácou významne prispel k formovaniu novodobých dejín Slovenska. Nech nám jeho pamiatka zostane v srdciach ako stála pripomienka toho, že sloboda, spravodlivosť a česť nikdy nevyjdú z módy. Ďakujem vám, že ste prišli vzdať úctu tomuto veľikánovi našich dejín. Česť jeho pamiatke. Ďakujem

Bc. Ján Vengrín, MBA

...po pietnej spomienke

Príhovory kňazov v evanjelickom kostole počas Koncertu obetiam represálií 50 -tych rokov

Velebný brat farár rímskokatolíckej cirkvi, vážený pán primátor mesta Tisovec, vážení hostia, i domáci bratia a sestry v Pánovi Ježišovi Kristovi! Srdečne Vás vítam ako duchovný v našom evanjelickom kostole. Tento chrám Boží bol svojho času najväčším ev. kostolom v Uhorsku, v dobe, keď tu pôsobiaci ev. kňaz a superintendent Pavol Jozefy chránil svojou autoritou Ľudovíta Štúra. O viac ako sto rokov neskôr sa tento chrám zapísal do dejín európskych cirkví dátumom 15. júl 1951. V tento deň v tomto chráme ev. biskup Vladimír Pavol Čobrda vysvätil prvú ženu za duchovnú v našej cirkvi Darinu Bancíkovú. Vladimír Pavol Čobrda v tom čase totalitného režimu zaujímal pevné stanovisko na obranu viery a záujmov cirkvi. Na silný nátlak komunistov bol o rok neskôr donútený odstúpiť z funkcie biskupa. Druhý moment: V Európe do roku 1951 boli vysvätené ženy za duchovné len v evanjelických cirkvách v Dánsku a v Nórsku. Diskusie našej evanjelickej cirkvi na Slovensku na tému vysviacky žien podporila tunajšia komunistická strana účelovo, aby sa pred spoločnosťou ukázala ako pokroková. Za zmienku stojí, že Darina Bancíková viedla korešpondenciu so švédskou aktivistkou bojujúcou za práva žien vo švédскеj evanjelickej cirkvi Martou Tamm Göttlingovou. Göttlingovej snahou bolo, aby aj evanjelici vo Švédsku ordinovali - teda svätili ženy za duchovné v cirkvi a v tomto jej bola Darina Bancíková príkladom. No korešpondencia Bancíkovej s Göttlingovou pritažila Darine Bancíkovej pri zatknutí v r. 1962. Komunisti vo vykonštruovanom procese obvinili Bancíkovú spolu s ďalšími ev. kňazmi za údajne vykonávanú protištátnu činnosť. Medzi obvinenými a väznenými bol vtedy už 82 ročný biskup Vladimír Pavol Čobrda, ktorý v tomto kostole vysvätil prvú ženu za duchovnú na Slovensku, a jednu z prvých v Európe i vo svete. 3 Dnes, keď Vás vítam z tohto miesta ako evanjelický duchovný, hovorím o svedectve v utrení pre zachovanie živej pamäte národa. V súčasnosti, keď mnohí na Slovensku nostalgicky spomínajú na komunistický režim ako na zlatý vek hojnosti, je nevyhnutné hovoriť o obetiach represálií. Je nevyhnutné hovoriť o deťoch evanjelických farárov, ktoré vďaka dobrému prospechu mohli študovať medicínu, právo, alebo iné odbory, ale štátna moc im znemožnila študovať a vyhnala ich pracovať do fabrik. Totálna cenzúra vtedajšej štátnej moci riadila všetko a v cirkevnej tlači po násilnom odstúpení brata biskupa Čobrdu bolo možné čítať napríklad aj toto: (Jedná sa o správu z našej slovenskej ev. bohosloveckej fakulty po smrti Jozefa Stalina, kde čítame:) "V dňoch veľkého smútku sme cítili i my teológovia, že i my sa máme mnoho učiť od veľkého bojovníka za svetový mier a za lepší spravodlivejší svet, J. V. Stalina, ktorý tak vrele miloval ľudstvo, jemu obetoval celý svoj neobyčajný život, ktorý tak dôsledne hájil myšlienku mieru, pokoja, lepšieho, krajšieho života a lásky medzi ľuďmi." Dnes, keď sa na Slovensku devalvujú slobodné média a Slovákom sa nostalgicky cnie za bývalým režimom, dnes, keď mnohí Slováci vzhliadajú romanticky opäť do Moskvy, kde podľa ich naivity súčasný zástavnik mieru bojuje u našich východných susedov za pokoj a lásku medzi ľuďmi, pýtam sa, čo sa v našej mentalite zmenilo od vtedy ako máme demokraciu? Nádejám sa však, že takéto podujatia ako dnešný koncert, majú zachovať živú pamäť národa, aby sme romanticky nesnívali o zlatých dobách socializmu, ale aby sme vnímali socializmus ako skutočnú diktatúru, ktorá bezohľadne ničila mnohé ľudské životy. Keď toto budeme uchovávať v živej pamäti národa a viac sa o tom vzdelávať, už nenaletíme dnešným populistickým politikom, ktorí ladia svojich voličov na strunu starých dobrých čias. Mám rád Slovensko, no znepokojuje ma, keď mnohí Slováci zabúdajú a namiesto seriózných faktov vzývajú mýtus, ktorý je chimérou. Ev. farár Pavol Emanuel Dobšínský raz povedal: "nepíšem rozprávky pre deti, aby zaspali, ale pre dospelých, aby sa prebudili." Toto Vám prajem z tohto historického sakrálného priestoru a ďakujem mestu Tisovec za zorganizovanie dnešného podujatia.

Vladimír Ticháň

Clementisove dni 2024

Každoročne sa pri príležitosti spomienky na politika, právnika a spisovateľa Vladimíra Clementisa usporadúvajú v našom meste slávnostné dni, venované tomuto vzácnemu rodákovi. Organizátormi sú Mesto Tisovec a obce Pohorelá a Závadka nad Hronom. A nebolo tomu inak ani tohto roku. V piatok 20. septembra 2024 sme zorganizovali Slávnostný koncert venovaný obetiam represálií 50-tych rokov v evanjelickom kostole, na ktorom vystúpili členovia Mužského spevokolu Sama Daxnera, pedagógovia ZUŠ Tisovec, Spevokol Nôta z Tisovca a Aleš Tománek z Ludgefovic. Koncertu sa zúčastnili aj delegácie z družobných miest - Putnok, Tăuții-Măgherauș a Ludgeřovice. Všetkým prítomným sa prihovorili Vladimír Ticháň, administrátor ev.a.v. cirkvi v Tisovci a rímsko-katolícky farár Artur Ciepielski. Obaja spomenuli aj ďalšie z obetí represálií, či už to bola prvá slovenská farárka Darina Bancíková, biskup Vladimír Pavol Čobrda, ktorý ju v Tisovci ordinoval za farárku, ale aj biskup Róbert Pobožný, ktorý sa v Tisovci narodil. V sobotu už nadšencov turistiky čakal Dialkový pochod Clementisovou cestou so zastávkou v sedle Burda, kde bol pre účastníkov pochodu pripravený guláš od Mestských lesov Tisovec. Krásne počasie, nádherné výhľady na okolitú prírodu hrajúcu všetkými jesennými farbami spríjemnili turistom tento 25 km pochod do Tisovca. Z podujatia spomienky na Vlada Clementisa sa už počas desaťročí stala tradícia, na ktorú sa vracajú ľudia do Tisovca každý rok a aj takto vzdajú hold Vladovi Clementisovi a zároveň posilňujú vzťahy, ktoré tu za tie roky medzi ľuďmi vznikli. Pri pamätníku Vladimíra Clementisa privítal všetkých zúčastnených primátor mesta Ján Vengrín. Položením vencov si uctili pamiatku všetkých obetí 50-tych rokov. Pietneho aktu sa zúčastnili aj poslanci MsZ v Tisovci, priatelia z družobných miest a obcí, predstavitelia obcí Pohorelá a Závadka nad Hronom, ako i zástupcovia Mladej demokratickej ľavice a Braňo Ondruš, poslanec európskeho parlamentu.

Mirka Kojnoková

Cirkev a represálie 50. rokov

Ľudská pamäť si uchováva minulé udalosti a niektoré z nich sú smutné a bolestné. Takáto pamäť necharakterizuje len jednotlivca, ale aj spoločensvá, osobitne cirkevné spoločenstvo. Spomíname si rok 1950, ktorý patril k najťažším rokom, ktorý Katolícka cirkev na Slovensku v 20. storočí prežila. Ak bol predchádzajúci rok 1949 rokom otvoreného stretu s komunistickým režimom, rok 1950 bol rokom masových perzekúcií, rokom likvidačných praktík. Pri spomienke na rok 1950 si pripomíname niekoľko závažných udalostí. Prvou je vykonštruovaný politický proces proti predstaviteľom mužských reholí, ktorý sa konal 31. 3. – 4. 4. 1950 v Prahe. Išlo o prvý proces ľudovodemokratickej ČSR s organizovanou verejnosťou a masovým propagačným využitím. Po tomto procese nasledoval otvorený útok proti rehoľiam. Realizovala sa akcia „K“ (Kláštory). Zvláštny rozkaz ministra vnútra z 12. 4. 1950 určil začiatok akcie na noc z 13. na 14. 4. 1950. Nastala barbarská noc. Presne o polnoci sa príslušníci bezpečnosti začali dobýjať do kláštorov. Nadránom rehoľníkov zväzali do sústreďovacích stredísk. Druhá etapa akcie „K“ sa uskutočnila 3. – 4. 5. 1950.

Po akcii „K“ nasledovala realizácia akcie „R“ (Rehoľníčky) 28. – 31. 8. 1950 – násilné sústredenie ženských reholí, ktoré pokračovalo v ďalších etapách až do 70. rokov. Pokus o likvidáciu mužských a ženských reholí bol necitlivým zásahom proti Katolíckej cirkvi.

Ďalším zásahom do života Cirkvi bola akcia „P“. Pod rúskom hnutia návratu gréckokatolíkov k Pravoslávnej cirkvi komunistický režim presadzoval likvidáciu Gréckokatolíckej cirkvi. Z tohto dôvodu sa zišiel dňa 28. 4. 1950 v Prešove nelegálny sobor, ktorý rozhodol o zrušení únie s Rímom proti vôli väčšiny veriacich. Kňazi a veriaci, ktorí ostali verní únii, boli kruto prenasledovaní.

V júli 1950 sa uskutočnila akcia „B“ – biskupi. Katolícki biskupi sa ocitli v domácom väzení. Boli prísne izolovaní a strážení orgánmi bezpečnosti. Od apríla 1950 do septembra 1950 bezpečnosť zaistila a odovzdala do vyšetrovacej väzby štyroch biskupov, medzi ktorých patrila náš rodák z Tisovca, biskup Róbert Pobožný, ktorý bol väznený na biskupskom úrade v Rožňave a následne internovaný v Čechách.

V snahe úplne ovládnuť, kontrolovať, regulovať a usmerňovať výchovu kňazského dorastu boli všetky teologické fakulty vyňaté spod pôsobnosti ministerstva školstva a dozor nad nimi prevzal Štátny úrad pre cirkevné veci. Rímskokatolícke bohoslovecké štúdiá v sa v Česku sústreďovali na štátom zriadenej Rímskokatolíckej cyrilometodskej bohosloveckej fakulte (CMBF) v Prahe a na Slovensku na CMBF v Bratislave. Zanikli diecézne semináre.

Práve v roku 1950 sa začala úspešne rozvíjať obranná reakcia Cirkvi. Od 29. 9. 1950 sa uskutočňujú tajné kňazské vysviacky a o rok neskôr už tajné biskupské vysviacky. Rodí sa skrytá Cirkev, ktorá pracuje tam, kde má oficiálna štruktúra Cirkvi zviazané ruky.

Rok 1950 je rokom poníženia a prenasledovania Katolíckej cirkvi, rokom veľkých obetí biskupov, kňazov, rehoľníkov a laikov. V atmosfére strachu a trpkosti z prenasledovania vyrástla nová generácia slovenských katolíkov, ktorá je opatrná, ale súčasne pevná a rozhodnutá nevzdávať sa viery. Našu spomienku a úctu si zaslúžia všetci tí, ktorí svojim utrpením vydali svedectvo Pravde. Sú pre nás posilou aj v dnešnom čase.

Artur Ciepielski

Spoza dverí ZŠ

Skončilo sa horúce leto plné oddychu, dovoleníek a opäť začína školský rok plný zas každodenných povinností. Po dvojmesačnej prestávke sa 2. septembra základná škola nanovo rozštebotala detskými hláskami, smiechom, krikom... eufóriou z opätovného stretnutia žiakov, učiteľov i ostatných pracovníkov školy. Tento rok bude pre nás všetkých výnimočný, lebo si 4. októbra pripomenieme slávnostnou akadémiou, s bohatým programom, 50. výročie otvorenia novej budovy školy. Ale podme pekne poporiadku...

9. septembra sme sa zúčastnili pripomienky 80. výročia SNP na námestí Dr. V. Clementisa. Zapojili sme sa aj do programu, ktorý sa konal na tribúne pri základnej škole. Kto mal chuť, po oslavách, sa mohol posilniť pripraveným občerstvením.

O 10 dní sa žiaci 7. a 8. ročníka zúčastnili zážitkového podujatia s názvom Čo keby... (podujatie bolo tiež venované 80. výročiu SNP). Realizovalo sa v Brezne. Základným motívom tejto akcie bolo navodenie atmosféry mobilizácie v breznianskych kasárňach, čomu bol tematicky prispôsobený obsah jednotlivých stanovišť. Žiakov sprevádzal uniformovaný vojak z klubu vojenskej histórie. Komunikácia s nimi bola vedená spôsobom evokujúcim vojenské velenie. Ako prvé stanovište ich čakala evidencia civilistov: zápis do armády, vydanie preukazu ČSA, pripnutie československej kokardy. Potom nastúpili na vojenské auto, ktoré ich previezlo okolo kasární. Po zápise do armády si prezreli výstroj vojaka čsl. armády, do ktorej sa mohli niektorí žiaci aj obliecť. Samozrejme, oboznámili sa aj s výzbrojou vojaka, vyskúšali si hod granátom na cieľ a naplnenie zásobníka nábojmi. Neskôr sa presunuli do poľného tábora, kde si pozreli filmový dokument s tematikou SNP a ochutnali jednoduchú stravu vojaka - sucháre. V poľnej nemocnici si prezreli zdravotný materiál, ktorý sa vtedy používal. Na záver sa zoznámili s výbavou povstaleckého tanku. Formou sprostredkovaného osobného zážitku si tak deti pripomenuli význam povstania pre bývalý ČSR a Slovensko. Žiakom sa exkurzia veľmi páčila. Akciu zorganizovali Mgr. D. Slabejová a Ing. M. Kochanová.

25. september je Svetový deň mlieka v školách. Podstatou dňa je vyzdvihnúť nutričné vlastnosti mlieka a zvýšiť povedomie detí o mlieku. Apelovať na ne, aby mliečne výrobky mali zaradené do stravovania a najmä upozorniť ich na zdravotný prínos mlieka pre rastúce

nového školského roka a ceste za poznaním všetkým, veľkým i menším, prajeme veľa odhodlania, trpezlivosti a vytrvalosti. Veľa úspechov!"

Za celý kolektív Mgr. M. Svobodová, foto: archív školy

Za Jánom Karšaiom

Ing. Ján Karšai sa narodil 20. 6. 1942 v Tisovci v rodine miestneho dlhoročného lekára MUDr. Zoltána Karšaia a jeho manželky Miriam Grűnnannovej. Rodina bývala na námestí v bývalom „Kriškove dome“, kde ako lekár mal zriadenú aj ordináciu. Ján tu vyrastal spolu so staršou sestrou Juditou.

Po vyhlásení SNP sa MUDr. Zoltán Karšai zapojil do povstania, pomáhal liečiť ranených povstalcov a zabezpečoval lieky pre miestnu Poľnú nemocnicu. Po potlačení povstania, rodina v poslednej chvíli opustila Tisovec a podarilo sa jej dostať cez Polhoru do Brezna. Doprava ďalej nefungovala, a preto pokračovali pešo horami v smere na Zvolen. Po strastiplnej ceste s malými deťmi, počas ktorej museli v horách aj nocovať, sa dostali do obce Hronek. Tu im pomohol farár Pavol Hronec, ktorý ich ukrýval vo Zvolenskej Slatine pri svojej matke Kataríne Hroncovej. Rodina vojnu prežila a po jej ukončení sa rodina usadila v Trenčíne, kde Ján Karšai vyrastal. Po maturite na gymnáziu študoval na SVŠT v Bratislave-Inžinierske stavby v odbore Hydrotechnika. Vysokú školu úspešne ukončil v roku 1964. Po invázii spojeneckých vojsk do Československa v roku 1968 emigroval. Usadil sa v Kanade vo Vancouveri a neskôr v meste Surrey v Kanadskej provincii Britská Kolumbia. Pracoval ako inžinier na rôznych projektoch, zameraných na kanalizácie, vodovody, čerpacie stanice, dlhé potrubia, čistenie odpadových vôd a pod. Od roku 2010 bol na dôchodku. Vo voľných chvíľach sa venoval športu, písaniu básní a pravidelne prispieval do novin a časopisov. Písal slovensky aj anglicky. Prispieval do časopisu Spravodaj, ktorý vydáva České a slovenské združenie v meste Vancouver v Kanade. Články v tomto časopise sú zamerané na dianie v komunite, zaujímavosti zo života, typy na výlety a pod. Od roku 1995 prispieval tiež do štvrťročníka Zahor (Pamätaj), ktorý vydáva Vancouver Holokaust Education Centre.

V roku 1999 publikoval deväť lyrických básní Modrý smäd (Blue Thirst), ktoré ilustroval maliar Ladislav Guderna, ktorý spolu s hudobníkom Braňom Hroncom a spisovateľom Kornelom Földvárim patrili medzi jeho blízkych priateľov. Básne uverejňoval aj v cirkevnom časopise Posol spod Tatier.

Jeho básne a epigramy vyšli v roku 2008 aj v zbierke Shalom, ktoré vydáva Kanadská základina pre umenie a divadlo a Divadlo poézie v Toronte. Jeho báseň o mladéj čínskej maliarke, ktorá zomrela na rakovinu, vyšla v angličtine a bola preložená do mandarínčiny v čínskom mesačníku Success.

V roku 2011 vydal spolu s ilustrátorkou Janet Leeovou zbierku básní pod názvom „Náhodné stretnutia“ (Random Convergences).

Pri príležitosti „Stretnutia v Turčianskych Tepliciach“ a predstavenia „Shalom 2014“, pásma poézie a prózy autorov židovského pôvodu, ktorí píšu po slovensky, mu vyšla zbierka básní pod názvom „Stretnutia osamote“. Za túto zbierku básní získal aj cenu primátora mesta Tisovec. Cenu si osobne prišiel prevziať a bola mu slávnostne odovzdaná 16. septembra 2016 v obradnej sieni Mestského úradu v Tisovci. Slávnosti sa zúčastnila jeho manželka Betty, sestra Judita Gáborová a jej dcéry Iveta Losonci a Andrea Katušková, ako aj priatelia a vedenie mesta.

Tisovský rodák a lokálpatriot Ing. Ján Karšai zomrel 19. júla 2024 vo veku 82 rokov.

Rozlúčka rodiny a priateľov sa uskutočnila posledný augustový deň v miestnom kostole v Surrey. Bola to spomienková slávnosť na oslavu života „Celebrate Life for Andrej“. Premietali sa fotografie Janka od jeho detstva v Tisovci až po posledné dni jeho života v Kanade, pričom štyria recitátori prednášali jeho básne v pozadí s hudbou z diela „Má vlasť“ od Bedřicha Smetanu, ktorú vybrala jeho manželka. Príhovorom a modlitbou sa s ním rozlúčil aj pastor Slovenskej evanjelickej cirkvi, ktorý ho často navštevoval a poskytoval mu duchovnú útechu.

Ing. Dušan Hutka
Na foto: Ing. Ján Karšai

Čo nám priniesol SEPTEMBER

Tak, ako každý začiatok, aj začiatok nového školského roka je, pre niektoré deti, ťažký. Boli aj slzičky, aj strach, aj vzdor, ale aj nadšenie, aj radosť zo stretnutia s kamarátmi, s učiteľkami.

September je mesiacom návratu po lete, spoznávania, adaptácie. Aktivita ešte len rozbiehame, a tak sú to väčšinou aktivity po triedach. Prvé dni boli krásne, a tak sme s deťmi trávili väčšinu dňa hrami na dvore a spoznávaním okolia materskej školy.

V pondelok 9. septembra sa deti a učiteľky zapojili do osláv SNP v Tisovci na námestí. Najprv pri

Ave, Tisovec, buď pozdravený, Tisovec!

Je to pozdrav ľuďom, ktorí tu žijú a majú svoje poslanie. Každý z nás je výnimočný a tým sa tvorí Tisovec a Rimavská Píla súčasnosti. História je pripomenutie udalostí, ktoré dali pečiatku Tisovcu, je to škola, ktorú treba absolvovať. Dôležitá je dôstojnosť chvíle, keď máme možnosť nahliadnuť do knihy minulosti.

Náš rodák Vladimír Clementis nám dáva stále túto príležitosť. Koncertom v evanjelickom kostole sme si pripomenuli represálie v päťdesiatych rokoch minulého storočia. Dôstojnosť tejto pripomienky umocnili svojimi vystúpeniami spevokol Nôta a organista a spevák Aleš Tománek z Ludgeřovic. V jeho podaní zaznela aj Ave, Maria. Po absolvovaní symbolického pochodu Clementisovou cestou bola pred Clementisovým pamätníkom pri základnej škole pietna pripomienka. Preto si to treba pripomenúť, aby sme sa vyhlí chybám, ktoré nám zapisuje do histórie súčasnosť. Chyby minulosti sú školou budúcnosti. Čím menej chýb, tým skôr získame uznanie doby.

Neúspech je príznakom slabosti.

Je to silné konštatovanie, ale to, čo zažívame na Slovensku, nie je pre ľudí úspechom. Stačí sa pozrieť na rokovanie v národnej rade a na vystúpenia politikov na tlačových besedách. Vzájomné urážanie a pachtenie sa po moci. Prítom si konečne všimli, že hospodárenie štátu zaviazlo v bahne pod kopcom úspešnosti. Nevedia si medzi sebou v koalícii usporiadať vzťahy a vyzývajú premiéra, aby urobil poriadok. Odvolanie Michala Šimečku z funkcie podpredsedu NR SR neprinieslo nič, iba hanbu. Už máme vládnú štvorkoalicu. Poslanec Huliak to vidí ako riešenie. Problém je v tom, že za viac ako desať rokov sme nehospodarili dobre. Tento neúspech treba zaplatiť. Takže to zas bude musieť takmer všetko zatiahnuť občan. Na toho sa dá spoľahnúť, jánošíkovský opasok ešte máme. Ľudia, najmä mladšie generácie, pracujú kde-kade, aj vo svete, aby mohli slušne žiť tak, aby sa priblížili životnej úrovni v Európskej únii, kam predsa patríme. Niektorí politici tvrdia, že nám každý ubližuje a hrozí nám obmedzenie čerpania peňazí z eurofondov. Nariekanie je tiež prejav slabosti a chýb, ktorých sme sa dopustili. 80% verejných investícií čerpáme práve z eurofondov, ešte že sú tam peniaze daňových poplatníkov Európy. Keď sa v chlieve urobí poriadok, potom to prináša úžitok. Takto sa hospodáril v minulosti na tisoivských usadlostiach, dolinách. Tak sa k tomu treba vrátiť.

Konsolidácia nie je všeliek

Carok, zásobáreň budúcej prosperity, tam šupneme balík konsolidácií a potom budeme odtiaľ brať, čo sa nám hodí, ale ono to tak nebude. Do carku /tisoivský výraz pre miesto, kde sa uskladňovali zemiaky/ už nesympeme zemiaky, jednoducho ich nepostujeme, lebo keď treba, tak nám ich donesie Poliak na trh. Ono s tou konsolidáciou nebude vôbec sranda, lebo iného východiska niet. Šibrinkuje sa s daňou z pridanej hodnoty (DPH), ale nikto nehovorí, ako sa bude tvoriť základná cena, to je to zdraženie, DPH je len prídavok, ktorý zhrabne štát. Koryto

pamätníku, kde bola pripomienka 80. výročia tejto dôležitej udalosti v našich dejinách. Po presune pred Základnú školu v Tisovci, sme sa zúčastnili krstu knihy Stojeden príbehov z vojny, ktorú zozbieral z príbehov ľudí z vojnového obdobia Dušan Hutka. Verejne poďakoval sponzorom, ktorí prispeli a zaslúžili sa o vydanie tohto unikátneho diela. Po krste sa v kultúrnom programe predstavili aj naše malé MAŽORETKY pod vedením Evky Šichtovej.

Mlieko je tekutina, s ktorou sa dieťa stretáva hneď po narodení. Preto má svoje miesto v našom jedálničku a zaslúžene aj svoj deň, ktorým je 25. september. Aj my sme v materskej škole tento deň oslávili. Najstarší predškóľáci nám pripravili na túto tému divadielko, pani učiteľky nám porozprávali, aké je mliečko zdravé a na záver sme mohli mlieko a syry ochutnať. A veru, všetko sme zjedli a vypili. V septembri sme zorganizovali aj stretnutie s rodičmi, kde si zvolili aj svojich dvoch zástupcov do Rady školy pri Materskej škole v Tisovci. Veríme, že tak ako sme dobre odštartovali školský rok, budeme pokračovať. Čaká nás množstvo spoločných aktivít a zážitkov, na ktoré sa už tešíme.

Júlia Hodoňová

Gratulácia

4. októbra si základná škola pripomenula 50. výročie otvorenia novej budovy školy. Bola to príležitosť bilancovať polstoročie života školy. Bolo to bilancovanie urobené s láskou, rešpektom, nostalgiou i nádejou. Osobne cítim potrebu poďakovať sa za spoluprácu Základnej školy Dr. V. Clementisa s EGT. Úžasné gesto - poskytli ste začínajúcej škole priestory, učiteľov, jedáleň, dodnes sa cvičí vo vašich telocvičniach a využíva sa športový areál. A hlavne – z vašej školy prichádzali a prichádzajú žiaci, ktorí rozvinuli svoj potenciál, ktorého základy sa budovali u vás. Mnohí z nich dnes už zastávajú významné profesijné pozície. Dnes je vaša škola vizuálne farebná, veselá. Nech taká ostane, nielen navonok, ale i vo vnútri, i nasledujúcich 50. rokov.

Helena Pašiková,
emeritná riaditeľka EGT

ekonomiky, z ktorého všetci žijeme, treba naplniť zvýšením ekonomického rastu a šetrením výdavkov a potom sa bude dať. Máme veľa politickej hydin, ktorú treba chovať. Recept je jednoduchý, sedliacky rozum a rozprávka O troch grošoch. Z jedného žijem, druhý požičiavam a tretí odkladám alebo vraciam. Čiže politici nemôžu žiť na „psiú knižku“, ale musia všetci zabráť, lebo ide o nás, o Slovensko. Krach si nemôžeme dovoliť. Ide nám o budúcnosť. Spovedať sa budeme generácii, ktorá nám teraz rastie a vystaví nám vysvedčenie o našich schopnostiach.

Partizánčiť v ekonomike sa nedá,

ani v tej miestnej, ani v osobnej. Nastupuje konfrontácia s realitou a tú si treba pripustiť čo najbližšie, aby sme jej rozumeli. Po komunálnych voľbách v Tisovci boli známe volebné programy kandidátov na primátora. Zvítal Ján Vengrín. V rokovaní zastupiteľstva sa objavuje konfrontačný podtón, čo nevedie ku koncepčným riešeniam, ktoré doteraz absentujú. Treba brať do úvahy, že v roku 2025 treba počítať so zníženými podielovými daňami, tak nastupuje výkonnosť lokálnej ekonomiky, ktorá môže byť pomocným pilierom Tisovca. Ide o podniky založené mestom Tisovec. **Rokovania poslancov, aj zriadených komisií, by malo byť miestom argumentov, tvrdení a riešení, kde hlavným zmyslom by mal byť záujem Tisovca a jeho občanov, nie vlastná obhajoba.** To sa celkom nedarí. Na septembrovom zasadnutí poslancov došlo k rozporu už pri schvaľovaní programu. Poslanec Mária Keleti, žiadala stiahnuť bod o nápravnom opatrení k rozpočtu. Polemika s vedúcou finančného oddelenia úradu Vierou Kriškovou napomohla riešeniu, a o tom to je.

Na rieke mestskej ekonomiky plávajú problémy s odmeňovaním zamestnancov samosprávy, možné organizačné zmeny. Kritériom je zabezpečenie funkčnosti všetkých korporácií v pôsobnosti mestského úradu a to je bremeno, ktoré musí mestský rozpočet niesť, aby sa v tej ekonomickej rieke Tisovca nikto neutopil. To znamená užšie prepojenie v rokovaniach komisií so zamestnancami mestského úradu, aby výstupy pred kamerou boli výsledkom, informáciou, ako to bude. Pozerá sa na to široká verejnosť i v zahraničí.

Dôstojnosť rozhodnutí nestíha túto dobu, ktorá to výsostne potrebuje. Slová a vyhlásenia poslancov, či v národnej rade, alebo v Tisovci, musia mať vážnosť, váhu a to si treba budovať, to sa nedostáva zvolením. Každý, kto bol zvolený, dostal balík dôvery od občanov. Ako si ju poslanec miňa alebo si ju udržuje, to posudzuje občan, aj ten, ktorý nebol voliť. Výsledkom, ktorý vie každý posúdiť, je stav spoločnosti, v ktorej žijeme. Tisovec posudzujeme my, posudzujú ho aj iní. Nevyzerá to nadšene, ale zvykli sme si a stále sú tu očakávania a to je rezerva do budúcnosti. Ave, Tisovec !

Vladimír Pašiak

150 rokov železničnej trate Tisovec - Jesenské

Oslava 150. výročia trate Tisovec - Jesenské sa uskutočnila v sobotu 28.9.2024 a niesla sa v znamení pary. Po troch rokoch, kedy parná lokomotíva prechádzala generálnou opravou, vyrazila na svoju slávnostnú jazdu. Špeciálna jazda viedla z Jesenského, cez Rimavskú Sobotu, Rimavskú Baňu, Hnúšťa až do Tisovca. No ani tu sa nezastavila, čakali ju ešte tri krátke jazdy pre záujemcov cez tisoivský tunel na Kordove lúčky a späť. Všetky jazdy dopadli na výbornú a v roku 2025 sa všetci môžeme tešiť na pravidelné jazdy tejto parnej lokomotívy, ktoré sú netradičným zážitkom - veď vedú malebnou prírodou i zaujímavými technickými dielami (viadukty, mosty, tunel...)

V sobotu boli pripravené na všetkých staniách kultúrne programy, ktoré spríjemnili jazdu všetkým cestujúcim i početným divákom. A nebolo tomu inak ani v Tisovci. Zájemcovia si mohli prezrieť železničné múzeum s dobovými fotografiami tisoivskej železnice i historickou železničnou technikou. V Tisovci spríjemňovala sviatočnú a slávnostnú atmosféru DH Hradovanka, ako i hudobné duo Marta Svobodová a Milan Matucha. Na budove stanice bola odhalená Pamätná tabuľa pripomínajúca 150 rokov fungovania tejto trate a to za účasti predstaviteľov dotknutých miest a obcí i predstavenstva OZ Zubačka Tisovec. O občerstvenie sa postarali miestni podnikatelia. A hoci počasie nebolo celkom ideálne, skalní fanúšikovia a nadšenci historických vláčikov, ako i mnohí zvedavci si nenechali ujsť túto jedinečnú príležitosť a vychutnali si špeciálnu jazdu na parnej ozubnicovej lokomotíve TIVc4296, ktorá bola pôvodne nasadená na ozubnicovej trati v Rumunsku, a po opravách v rokoch 2003-2014 sa dostala do starostlivosti OZ Zubačka Tisovec.

Železničná trať údolím rieky Rimavy uviedli do prevádzky 5. septembra 1874. Táto historická železničná trať predstavovala významný krok v rozvoji dopravnej infraštruktúry v 19. storočí, keď prepoila juh stredného Slovenska s uhorskou železničnou sieťou. Zároveň bola súčasťou neskoršieho prepojenia horehronských železiarní s Gemerom-Malohontom, čo zjednodušilo a zlacnelo dopravu materiálu z rudných baní, železiarní, uhlia s miestami odbytu v monarchii a s Ostravskom. Organizátormi slávnostného podujatia boli mestá a obce Tisovec, Hnúšťa, Rimavská Sobotka, Rimavská Baňa a Jesenské, OZ Zubačka, ako i Banskobystrický samosprávny kraj a Ministerstvo cestovného ruchu a športu SR, záštitu nad podujatím prevzali Železnice SR.

Mirka Kojnoková

Výstava Cigáni v spomienkach

Pri príležitosti 80. výročia SNP pripravilo Gemerské múzeum v Rimavskej Sobote v spolupráci s Ing. Dušanom Hutkom, Miestnou organizáciou SZPB v Tisovci a Mestským kultúrnym strediskom v Tisovci výstavu venovanú spomienke na tragédiu, ktorá sa stala 21. novembra 1944, mesiac po obsadení Tisovca nemeckou armádou. V ten deň nemeckí vojaci obklúčili cigánsku osadu v Papierni a jej obyvateľov následne popravili v Tisovci a Kremničke.

História cigánskej komunity v Tisovci a Rimavskej Píle je čiastočne zahalená tajomstvom. Prvé záznamy o prítomnosti Cigánov sa zachovali z konca 17. storočia, z čias panovania Márie Terézie. Na území Malohontskej stolice bol vykonaný prvý súpis (r. 1770 – 1775). Z neho vyplývalo, že na území stolice žilo v roku 1770 spolu 48 cigánskych rodín. Napr. v Rimavskej Sobote to bolo 9 rodín, v Hrachove - 4 rodiny, v Kokave nad Rimavicou - 4 rodiny a pod. Tisovec sa v tomto súpise nespomína, ale v zázname „O náboženstvách tisoivského obyvateľstva“ z roku 1802 sa píše, že tu žije 12 Cigánov, z toho traja muži a deväť žien. Počet cigánskych obyvateľov Tisovca a Rimavskej Píly v nasledujúcich rokoch postupne narastal. Na historických fotografiách Tisovca z konca 19.

storočia sa už dá identifikovať cigánska osada pod Hradovou, kde stálo na úbočí niekoľko skromných príbytkov. Pravdepodobne, niekoľko rodín bývalo už aj na Rimavskej Píle. V období Slovenského štátu bola osada pod Hradovou zákonom zrušená a premiestnená južne od Tisovca na sútok Rimavy a Rejkovského potoka. V lokalite, kde v minulosti stála malá papiereň a niekoľko rodinných domov, boli mestom vybudované murované domčeky, do ktorých sa presťahovali obyvatelia z osady pod Hradovou. Mesto odovzdalo príbytky do užívania 11. septembra 1939. Keďže to bolo v blízkosti zaniknutej papiere, pre osadu sa zaužíval názov „Osada v Papierni“.

Po vyhlásení Slovenského národného povstania bol v „Papierni u Liptákov“ zriadený partizánsky štáb. Preto Nemci počas nemeckej okupácie často kontrolovali miestnych obyvateľov a po sobotách, počas ktorej bol zničený neďaleký most cez Rimavu, boli kontroly ešte častejšie. Na základe udania o spolupráci miestnych Cigánov s partizánmi bola v nočných hodinách 21. novembra 1944 osada v Papierni obklúčená nemeckými vojakmi a členmi Hlinkovej gardy. Všetci jej obyvatelia boli skontrolovaní a odvedení do centra mesta. Tu boli oddelení muži, ktorí museli ísť ešte tej noci kopať zákop na úpätie blízkeho vrchu Hradová. Zákop sa kopal nad lesnou cestou neďaleko pôvodnej osady. Po dokončení práce v skorých ranných hodinách boli 14 mužů vo vykopanom zákope postrielení a následne zahrabaní nemeckými vojakmi. Na výstrahu bol zoznam popravených vyvesený na dverách Mestského úradu, ako aj oznam, že ženy a deti budú odvezené na prevýchovu a práce do Nemcka.

Ženy a deti boli krátko uzavreté v pivnici starého mestského domu a ráno prevezené do Banskej Bystrice, neskôr do Kremničky, kde boli 12. decembra 1944 popravení. Celkový počet

popravených z osady Papiereň nie je presne známy, najčastejšie sa udáva 62 – 68 osôb. Z obyvateľov osady Papiereň prežila jediná žena Ema Mušuková, ktorá sa počas razie stihla schovať, údajne pod posteľ. Po ukončení razie osadu opustila a skrývala v osade na Rimavskej Píle, ktorá bola mimo dediny. Muži popravení pod Hradovou boli po oslobodení Tisovca exhumovaní a 20. 2. 1945 pochovaní v katolíckom cintoríne v Hámi.

Pod Hradovou, v blízkosti miesta popravy, bol v päťdesiatych rokoch svojpomocne postavený pamätník podľa návrhu prof. Bedřicha Poláka. Na pamätnej bronzovej doske sú vyryté mená 14 popravených mužov.

Pri pomníku, ktorý stojí v blízkosti miesta popravy, sa 80 rokov od tejto udalosti uskutočnil pietny akt za prítomnosti pozvaných hostí, členov SZPB, ako aj obyvateľov Tisovca. Otvorenie výstavy spojené s pietnym aktom pri pomníku pod Hradovou tvorilo súčasť pripomienky 80. výročia od vyhlásenia SNP. Pripomienka pokračovala slávnostným kladením vencov a príhovormi na námestí pri pomníku SNP a pokračovala kultúrnym programom pred ZŠ Dr. V. Clementisa. Pri tejto príležitosti bola pokrstená aj nová kniha „Stojeden príbehov z vojny“, ako aj ako aj spomienkový kalendár na rok 2024 „Tisovec a Rimavská Píla – Cigáni v spomienkach,“ ktorý je venovaný 80. výročiu popravy mužov, žien a detí z cigánskej osady Papiereň. V rámci pripomienky bol odovzdaný pamätný list Ivete Mušukovej rod. Horváthovej, vnučke popraveného povstalcu Ľudovíta Horvátha, pôvodného obyvateľa osady Papiereň.

Ing. Dušan Hutka

Poznámka:

Termín „Cigáni“ je použitý v historickom kontexte, v súčasnosti označujúci „Rómsku komunitu“. Foto: Výstava v galérii MsKS „Cigáni v spomienkach“ Foto: Ing. Dušan Hutka

Životná skúsenosť je dar doby, v ktorej žijeme Je to na každom z nás, komu tento dar dáme

Rozhovor s Marianom Bodolló, farárom evanjelického cirkevného zboru v Rimavskej Píle.

Je ženatý, má tri deti. Dcéry Hannah, Sarah a syna Daniela. Po skončení vysokoškolského štúdia a vysvätení sa stal farárom na Hrachove, kde pôsobil sedem rokov. Potom sa stal duchovným v Ozbrojených silách Slovenskej republiky a neskôr bol súčasťou vojenského kontingentu SR misia ISAF v Afganistane, kde slúžil sedem mesiacov. Po odchode z armády bol štyri roky duchovným vo Finančnej správe Slovenskej republiky a vo svojom pôsobisku mal všetky daňové a colné úrady Slovenska. Od januára tohto roku je farárom v Rimavskej Píle. Pretože absolvoval aj Strednú zdravotnícku školu v Lučenci, pôsobí na oddelení dlhodobu chorých (ODCH) v Hnúšti.

Viera sa stala súčasťou Vášho života?

MB: Neodmysliteľnou. Z pozície viery sa môžete pozerat' na človeka zdravého, ktorého chcete povzbudiť, upokojiť, napomenúť, alebo s ním len jednoducho ticho pomlčať. A v nemocničnom prostredí sa pozeráte na chorého ako človeka, ktorý si sám pomôcť nedokáže a vy ste povinný k slovám pripojiť aj ruky. Toto je príležitosť, ako sa poďakovať vedeniu nemocnice aj sestrám z ODCH za to, že môžem medzi nimi a s nimi pracovať.

Táto doba, v ktorej žijeme, vyžaduje rozumieť ľudom. Nepokoj v ich duši vyvoláva obavy, že stratia istoty, ktoré si vydobyli svojou prácou a motiváciou niečo dosiahnuť. Môže byť viera nápomocná pri prekonávaní takýchto strastí života?

MB: Viera vám môže pomôcť objaviť v sebe schopnosti prekonať tieto životné prekážky. Veríte, že či v dobrom alebo v zlom na to nie ste sami, ale stojíte v tom všetkom Boh. Nervozita a napätie uberajú zo sily človeka a vierou v Neho viete zvládnuť nepriateľa, ktorý vstupuje do nášho myslenia.

Žijeme v dobe, kde ľudia preferujú materiálny blahobyť, motiváciou je mať sa lepšie ako ostatní. Je to hľadanie životného štýlu alebo snaha uspokojiť nielen seba ale aj svojich blízkych?

MB: Peniaze sú potrebné na prežitie, vybudovanie si pomyselnej spokojnosti...ale po čase sa väčšina z nás dopracuje k pocitu, že získať

a vlastniť nie je to najdôležitejšie a začne sa ozývať v nás túžba po tom, čo nás presahuje. A na to skôr či neskôr prideme.

Zažívame dobu, keď politika vstupuje do našich životov, nechceme si to pripúšťať, ale je to tak. Ako to Vy vnímate?

MB: To je veľká otázka, ktorá prechádza naprieč inštitúciami, rodinami, a cirkvou všeobecne nevynímajúc. Takto, ľudia si volia svojich predstaviteľov, na ktorých zároveň prenášajú svoju moc. Oni ako volení zástupcovia majú naplňať očakávania, s ktorými ich väčšina zvolila a rešpektovať pri tom aj práva menšiny. Toto je prirodzená schéma demokracie. Okrem správy vecí verejných sa predpokladá, že politici budú dávať nie negatívny obraz politiky, ktorý v našej mysli automaticky asociuje korupciu, no ľudia chcú od nich dostávať odpovede do každodenného života a impulzy. A najmä v našom regióne sú to obzvlášť silné otázky, ktoré chcú odpoveď. Do pozornosti sa dostáva školstvo, zdravotníctvo, ich úroveň. Hlavne otázka lekárov, sociálneho zabezpečenia. Stráca sa istota, že kvalita tu bude stúpať. Uplatnenie vzdelanej mladej generácie. Odpovede sú v nedohľadne.

Znalosť miestnych pomerov znásobená životnými skúsenosťami dáva šancu na riešenie rómskej problematiky, ktorá často rezonuje na Rimavskej Píle a v Tisovci.

MB: Farár a cirkev nemôže v tomto prípade suplovať štát a samosprávu, ale môžeme byť nápomocní charitou a duchovnou misiou.

Fenómén vojny na Ukrajine a na Blízkom východe vstupuje do psychiky ľudí.

Je to vzájomné zabíjanie. Prečo?

MB: Absentuje schopnosť politikov dohodnúť sa.

Farár otvára dvere duchovného poznania života. Myslíte, že do duchovnej izby človeka môžete priniesť povzbudenie?

MB: Evanjelium je vo svojej podstate a názve dobrá zvesť. Čímkoľvek prechádzame je tu Ježiš stále s nami. To je podstata povzbudenia.

Človek nikdy nesmie ostať sám, práve farár môže byť tomu nápomocný.

Súčasnosť si vyžaduje vykonávať zmysluplné veci pre ľudí. Čo je pre Vás prioritou?

MB: Ošetrovať – starať sa o chorých a pracovať s našimi mládežníkmi v zbere. Jedným ukázať nádej vo finále života a druhých vyslať s nádejou do života.

Prečo ste sa rozhodli stať sa farárom na Rimavskej Píle?

MB: V čase pandémie som tu roznášal ľuďom svoje kázne, bol zákaz zhromažďovania. Popritom som mohol spoznávať život Piľanov. Cítil som aj, že som im čosi dlžný, dlhší čas tu nebol farár. Verím, že sem patrí, preto som tu. Zbor zároveň odsúhlasil moju prácu v nemocnici. To je aj posolstvo Piľanov ako zboru.

V spoločnosti chýbajú autority. Niekedy to bol starosta, učiteľ, farár. Títo boli autoritou pre miestnu komunitu. Teraz toto dosť absentuje.

Tento rozhovor možno povzbudí ľudí vyjsť zo svojej ulity a dať sa k dispozícii verejnému priestoru. V tom verejnom priestore žijeme všetci, čím je kvalitnejší, tým sú ľudia spokojnejší. Primátor Ján Vengrín hľadá východiská. Treba mu však tandem, ktorého cieľom bude záujem Tisovca, Rimavskej Píly. Problémy sú tu čitateľné, vízia ako ďalej ich môže pokoriť.

Hlavným motívom ľudí v súčasnosti je pociť bezpečnosti a istoty.Každá politická reprezentácia, ktorá chce uspieť, musí ponúkať aspoň elementárne riešenia na dosiahnutie takéhoto stavu.

Zhovárал sa Vladimír Pašíak

September v našej knižnici

Krásne letné dni sa pominuli, chvíle oddychu a dovoleníek tiež skončili, deti nastúpili do škôl, aby získavali nové poznatky a vedomosti.

Aj v knižnici sme sa oddýchnuté pustili s novým elánom do ďalšej práce. A čo sme v septembri pripravili?

V spolupráci s MO Matice slovenskej sme získali do nášho mesta putovnú výstavu "Slovenské ženy v národnom hnutí", ktorá priblížila zaujímavé osudy aspoň niektorých výnimočných žien, medzi ktorými nechýbali ani ženy z nášho regiónu - Amália Francisciiová, Terézia Vansová či Zora Jesenská. Výstavu si prezreli a nové informácie získali študenti SOŠ Tisovec, žiaci ZŠ Dr. V. Clementisa v Tisovci, či seniori z Klubu dôchodcov a Domova sociálnych služieb v Tisovci (spolu 11 skupín - 240 návštevníkov). Výstavu sme využili aj pri zorganizovaní našej "Noci literatúry", kde sme si cez literárne diela priblížili osudy Adelky Ostrolúckej, Eleny Maróthy Šoltésovej, Terézie Vansovej, Zory Jesenskej i Márie Rázusovej Martákovej. Ďakujeme Matici slovenskej v Martine za zapožičanie tejto výstavy.

V rámci spomienok na významné osobnosti Tisovca sme si na svojej sociálnej sieti pripomenuli 95. výročie úmrtia učiteľa, vlastivedného pracovníka, múzejníka, redaktora, zbormajstra, dirigenta, prekladateľa - Václava Vraného, ktorý bol v roku 1924 tiež zakladateľom tisovského turistického oddielu - presne pred 100 rokmi.

80. výročie Slovenského národného povstania v Tisovci

Slovenské národné povstanie začalo 29. augusta 1944 ako obrana pred nemeckými okupačnými jednotkami, nepriamo bolo i útokom proti autoritatívnej vláde, ako aj snahou byť na strane víťazných spojeneckých mocností druhej svetovej vojny. Centrom povstania bola Banská Bystrica. Nemecké jednotky však povstaleckú armádu porazili a v noci z 27. na 28. októbra 1944 časť jej jednotiek prešla na partizánsky spôsob boja. Partizáni pokračovali v bojoch proti nacistom až do oslobodenia krajiny sovietskymi, rumunskými a česko-slovenskými vojskami na jar 1945.

Medzi účastníkmi povstania bolo svojho času veľa mladých ľudí, ktorí nevedeli, ako ich snaženie skončí, no nikdy nenechali túto neistotu prerásť v strach. S hlavou hore a s čistým srdcom pomohli prekresliť obraz Slovenska z vazalského štátu, hlásiaceho sa k fašizmu, na štát, ktorý stojí na demokratických princípoch. V tú chvíľu na nás s obdivom pozeral celý svet. Životný príbeh týchto statočných ľudí je dnes príbehom nášho národa a večným odkazom toho, že sloboda nie je darom a mier nie je samozrejmosťou. Už v dňoch **1. - 15. augusta** bola v areáli pred základnou školou inštalovaná výstava SNP - doteraz najväčší odboj na Slovensku, ktorá priniesla skutočný príbeh SNP a jeho aktérov. Občania sa mohli začítať do príbehov mnohých osobností. Výstavu nám zapožičalo OZ Post Bellum.

Aj Tisovec sa výraznou mierou zapísal do dejín Slovenského národného povstania - z Tisovca pochádzal povstalecký generál Július Nosko, pôsobila tu 2. poľná nemocnica, tisovčania aktívne podporovali partizánske hnutie, vydávala sa tu povstalecká tlač... V piatok **30. augusta** 2024 sme si na spomienkovom a pietnom akte pri príležitosti 80. výročia SNP sme si pripomenuli odvahu a statočnosť našich predkov. Veď účastníci SNP nám zanechali odkaz, že slobodu a demokraciu musíme chrániť a nenechať si ju nikým vziať. A práve SNP by nám malo byť príkladom, že za hodnoty a spravodlivosť sa treba postaviť. Na námestí, pri Pamätníku SNP v Tisovci sa uskutočnila spomienková akcia, na ktorej nám členovia KVH Krasnogvardejci priblížili vojenskú mobilizáciu po vyhlásení povstania a v kultúrnom programe "Pamäťaj, živý..." sme si uctili tých, ktorí už nie sú medzi

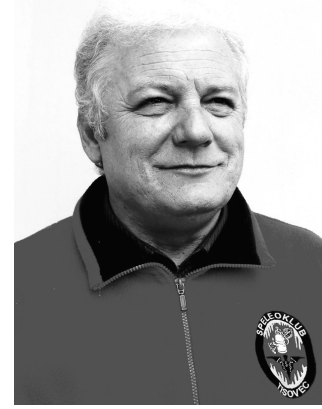
príbehov z vojny". Pri cigánskom pomníku prebehol akt kladenia vencov. Následne slávnostné kladenie vencov s programom bolo pri pamätníku SNP, kde sa prítomným prihovril aj riaditeľ Úradu EPS OS SR pplk. Mgr. Simon Czap. Po jeho prihovore nasledovala modlitba dekanky VVZS por. Mgr. Kataríny Zaťkovej, ktorá sa pomodlila za padlých a zosnulých, a za mier a pokoj vo svete. Ďalší program pokračoval pred ZŠ Dr. V. Clementisa v Tisovci, na ktorom vystúpili deti z MŠ Tisovec, žiaci základnej školy, učiteľia ZUŠ Tisovec, mladé mažoretky zo SOŠ Tisovec, DH Hradovanka, Spevokol Nôta a hlavným ťahákom bolo skvelé vystúpenie hudobnej skupiny Sokoly, pričom ani dážd' neodradil divákov.

Posledným podujatím k 80. výročiu SNP bola zaujímavá diskusia s premietaním filmu pod názvom " Pred 80. rokmi bojovali za slobodu so zbraňami. Ako dnes vnímame slobodu", a to **11. septembra** v Mestskej galérii. Spoznali sme príbehy ľudí, ktorí bojovali aj o podobu našej dnešnej demokracie. Diskutujúci - Sandra Polovková, riaditeľka Post Bellum a spolutvorkyňa výstavy o SNP, Ivan Kamenec - preživší holokaustu, historik a Martin Posch - historik a spolutvorca výstavy o SNP, diskutovali s divákmi na témy sloboda, SNP, či na aktuálnu situáciu na Slovensku.

Všetky podujatia, ktorými sme si pripomenuli obeť a hrdinstvo tých, ktorí bojovali za slobodu Slovenska, boli zároveň aj výzvou pre súčasnú generáciu, aby nezabúdala na dôležité historické odkazy a chránila hodnoty, za ktoré bolo v SNP bojované.

Mirka Kojnoková

Za Pavlom Cibuliakom

Ing. Pavel Cibuliak sa narodil 2. 9. 1957 v Karlových Varoch v rodine Pavla Cibuliaka a Valérie rodenej Hámorszkej. Rodina sa presťahovala do Tisovca, keď mal Pavel štyri roky. Vyrastal spolu s bratom Milanom a sestrou Jaroslavou. Po absolvovaní základnej školy začal v roku 1972 študovať prírodovedný odbor na gymnáziu v Hnúšti. Po maturite v roku 1976 pokračoval v štúdiu na Vysokej škole technickej, baníckej fakulte, odbor hlbinné dobývanie, ktorú úspešne ukončil v roku 1981. Po VŠ sa oženil s Martou Drábovou a po absolvovaní ZVS začal pracovať ako

robotník v podzemí v Handlovej, Veľkom Krtíši a podniku Rudné bane – banský závod Hnúšťa (1981 – 1994). Neskôr, vo firme Talcum - magnezit Hnúšťa pracoval ako revírnik a technolog (1994 – 1999). V Gemerskej nerudnej spoločnosti, a. s. Hnúšťa (1999 – 2012) pracoval ako výrobo-technický riaditeľ a výkonný riaditeľ. V banskom závode Hnúšťa odpracoval vyše 32 rokov. Pracovné aktivity zameriaval na ťažbu surovín, úpravárenské technológie, finalizáciu výroby, obchod a marketing. Aktivitu mal aj v Českej republike, kde sa zameriaval na strojárenské a hutnícke firmy, zlievarenské a ťažobné organizácie. V Nemecku mal kontakty na AKW-Amberg kaolín, zameraný na spracovanie a využitie v priemysle plniv a farieb. Podobne vo Fínsku, kde to bola ťažba a spracovanie mastenca, najmä pre papierenský priemysel, farby a plnivá. V Poľsku to bol rozsiahly marketing využitia mastencov a bentonitov do farieb, v Anglicku mal účasť na inovatívnych programoch úpravy surovín optickým triedením. V Uzbekistane spolupracoval na zvýšení efektivity miestnej ťažby mastenca a magnezitu a mapoval možnosť dovozu nerudných surovín. Podieľal sa aj na otváraní bentonitového ložiska v Hliníku nad Hronom.

Ing. Pavel Cibuliak bol autorom využívania technických a inovatívnych technológií pri úprave nerastných surovín a spoluautor využitia

silikátovej magnézie v zlievarenstve. Bol tiež spoluautorom niekoľkých patentov, týkajúcich sa odboru baníctva a úpravy nerastných surovín. Bol autorom ekonomických a technicko-technologických článkov publikovaných v odborných časopisoch a knihách. Bol jedným zo štyroch akcionárov banskej firmy GENES a. s. Hnúšťa, členom Prezídia Slovenskej baníckej spoločnosti, členom Dozornej rady Zväzu hutníctva, ťažkého priemyslu a geológie, člen kontrolnej rady Slovenskej baníckej spoločnosti.

Ing. Pavel Cibuliak sa venoval aj komunálnej politike. V Tisovci vykonával poslanecký mandát dve volebné obdobia a kandidoval aj na funkciu primátora. Určitú dobu pracoval ako asistent poslanca Slovenskej národnej rady.

Po odchode na dôchodok v roku 2019 sa venoval svojim záľubám, ako bola záhrada či maľovanie obrazov, pričom svoje diela aj vystavoval. Dlhé roky sa venoval hudbe aj ako člen miestnej hudobnej skupiny Klasik. Bol tiež známy ako gurmán. Rád diskutoval, kto ho poznal, vedel, že sa s ním dalo rozprávať celé hodiny o čomkoľvek. Pavel bol vzdelaný, skúsený, sčítaný a pritom ochotný a kamarátsky.

Ako banský inžinier bol často v podzemí, ale vo voľných chvíľach chodil aj s jaskyniarimi ako ich pomocník a kamarát. Keď sa neskôr stal členom Slovenskej speleologickej spoločnosti ako skúsený odborník a geológ, stal sa významnou posilou miestnej jaskyniarskej skupiny. Jeho kreatívne nápady a pomoc sme ocenili najmä pri organizovaní väčších akcií, ako bolo napríklad zabezpečenie 52. jaskyniarskeho týždňa, ktorý sa uskutočnil v roku 2011 v Tisovci a počas ktorého si mnohí jaskyniari a hostia mohli pozrieť podzemie a banské diela v lokalite Hačava. Významná bola jeho pomoc pri organizovaní a zabezpečení desiatich ročníkov Zrazov jaskynných potápačov alebo pomoc pri rekonštrukcii jaskyniarskej základne v Teplici. Bol tiež spolubojateľom Poľovnickej jaskyne, jednej z najväčších jaskýň Tisovského krasu. Jaskyniarskych akcií a stretnutí, na ktorých sa aktívne zúčastňoval, bolo za uplynulé roky veľa. Bol platným členom Speleoklubu Tisovec.

Ing. Pavel Cibuliak zomrel nečakane dňa 14. 9. 2024 v Brezne.

Za Speleoklub Tisovec Ing. Dušan Hutka

Na foto: Ing. Pavel Cibuliak